

Erhvervskontoret
Svendborg Kommune

Dato 6. november 2020

Udtalelse om de kulturhistoriske værdier i bygningerne på Vandværksvej 2-4 og Vestergade 189, begge i Svendborg

Svendborg Vand og Affald bruger ikke længere de gamle vandværksbygninger på de to ovennævnte adresser, og byrådet har på den baggrund givet dets accept af, at grundene kan afhændes. Man har i den forbindelse ønsket Svendborg Museums udtalelse om de kulturhistoriske værdier i de på grundene værende bygninger.

Først en historisk baggrund. I 2017 kunne Svendborgs offentlige vandforsyning fejre 150-års jubilæum. Der er ingen bygninger bevaret fra 1867, men vandværksbygningerne på de to ovennævnte adresser knytter sig til kernen i fortællingen om Svendborgs gamle vandforsyning, da byens vand oprindeligt kom fra et stort antal borer ved Fruerskov vest for købstaden. Oprindeligt skulle vandværket ved Fruerskov kun fylde to åbne cisterne på Viebæltet, hvorfra vandet alene pga. højdeforskellen kunne forsyne det meste af det daværende Svendborg med vandværksvand. Sidst i 1800-tallet voksede byen op ad bakkerne omkring byen, og for at husstandene her kunne få vand, skulle der tryk på vandet. Samtidig var der med den hastigt voksende industri brug for meget mere vand. Derfor besluttede byrådet i 1900 at bygge et moderne vandværk med kulfyrede dampkedler og stempelpumper. Det kostede den betragtelige sum af 150.000 kr. Dertil kom en bestyrerbolig. Det er den historie, vandværksbygningen og bestyrerboligen på Vandværksvej fra 1901 fortæller om. De senere til- og nybygninger på grunden fortæller om udviklingen i vandforbrug og teknologi. I denne sammenhæng er særlig vandværksbygningens tilbygning fra 1957 vigtig.

I samme vandindvindingsområde, ca. 500 m nordvest for hovedvandværket på Vandværksvej, ligger Vandværksbygningen på Vestergade 189. Indtil anlæggelsen af Sundbrovejen var adressen Gyldenbjergvej. Værket fra 1916 må være opført af det daværende Sørup-Skt. Jørgen sogn, der først i 1931 blev indlemmet i Svendborg Kommune. Værket forsynede den vestlige bydel med vand. En tilbygning ud mod Sundbrovej afspejler det stigende vandforbrug.

Mht. selve bygningerne er vandværksbygningen på trods af den store tilbygning fra 1957 vurderet til en samlet bevaringsværdi på 3 på SAVE-skalaen, dvs. særlig bevaringsværdig. Bygningens gavle og facaden mod Johs. Jørgensensvej er velbevarede og arkitektonisk interessante, og den er et smukt og spændende element ved byens indfaldsvej. Vurderingen af bestyrerboligen optræder ikke i kommunens digitale version af SAVE, men det er en fin, tidstypisk villa, der dog skæmmes noget af en kvist fra 1928. Villaen er dog stadig bevaringsværdig. Et lille velbevaret pumpehus angivelig fra 1930 er vurderet til et 4-tal, altså også særlig bevaringsværdig. Den nyere villa til administration og den nyere vandværksbygning er uinteressant i denne forbindelse. Vandværket på Vestergade 189 er samlet vurderet til 5 på SAVE-skalaen. Det er en usædvanlig velbevaret industribygning, og det samme kan siges om tilbygningen, der vel er fra 1930'erne. Det kan i høj grad diskuteres, om ikke bygningen burde have været vurderet som særlig bevaringsværdig.

Det er Svendborg Museums anbefaling, at Svendborg Kommune søger at afhænde de to grunde med den klausul, at bevaringsværdigheden og dermed fortællingen om byens vandforsyning respekteres. Der bliver næppe mindre interesse for vandet som ressource i fremtiden.

Hvis byrådet vælger at se bort fra museets anbefaling, råder museet til, at der afsættes midler til at lade museet foretage en grundig dokumentation af bygningerne, herunder en inddragelse af tidligere ansattes erindringer om brug af bygninger og område.

Med venlig hilsen

Esben Hedegaard
Skriv din funktion/titel her
Svendborg Museum

Udtalelse vedr. Vandværksvej 2-4 Svendborg.

På anmodning har arkitekturrådet vurderet bevaringsværdien af bygningsmassen på Vandværksvej 2-4, begrundet i Vandværkets ønske om at frasælge området da det ikke længere indgår vandværkets drift. Der er i den forbindelse ønske om at hele bygningsmassen kan nedrives til fordel for etablering af en ny boligbebyggelse.

Ud af den samlede bygningsmasse er det primært den oprindelige vandværksbygning fra 1901, beliggende ud mod Johannes Jørgensens Vej der har særlige kvaliteter og en stor bevaringsværdi som eksponent for periodens industribyggeri. Huset er idag skæmmet af en senere og mindre værdifuld tilbygning der slører det oprindelige anlæg.

Det er arkitekturrådets klare anbefaling at den oprindelige 1901 bygning **ikke** må nedrives, men skal reetableres i sin oprindelige form, gerne i en bearbejdning så reetableringen aftegner spor af ændrede funktionskrav ved den senere tilbygning. Det er ønskeligt at bygningen kan få en fælles funktion i den kommende bebyggelse og hermed kunne tilføre identitet for hele området.

Udtalelse vedr. Vestergade 189.

På anmodning har arkitekturrådet vurderet bevaringsværdien af bygningen, Vestergade 189. På baggrund Vandværkets ønske om at frasælge området da det ikke længere indgår vandværkets drift.

Bygningen er ganske charmerende, dateret 1916, opført i en blandet stilart i røde sten, med varierede volumener og teknisk i rimelig stand.

Bygningen vil kunne have mange udnyttelsesmuligheder, både til bolig og liberalt erhverv.

Det anbefales at kommunen tilskynder kommende køber at genanvende denne der qua sine bygningsmæssige, arkitektoniske og landskabelige kvaliteter kunne henligge, med nye funktioner, som en lille oase i et broget område.

Det er derfor arkitekturrådets anbefaling at anlægget, så vidt muligt ikke må nedrives, men søges udnyttet til alternative formål.

På arkitekturrådets vegne,

Anders Hulgaard arkitekt maa.